

ratione anni probationis, ut sit in se continuus, sed etiam cum ipsa professione, ut supra ostendimus, et intelligendum est de professione valida, nam alias non est professio, sed apparet; in dicto autem casu, tollitur hæc continuitas, quia per interpositam professionem nullam non continuatur probatio cum professione vera; ergo necessarium erit novam probationem facere; vel si illud tempus interpositum non sufficit in præsentem ad moralem interruptionem, etiam non sufficit, quamvis inter partes veri anni probationis interponatur.

32. *Secunda pars assertionis. — Instantia. — Dissolvitur.* — Nihilominus ultima pars assertionis sumitur ex Navar., cons. 89, de Regul., n. 5, ubi, loquens de professione nulla, vel quia ante ætatem, vel quia ante finitum novitiatum, vel quia ex metu facta est, inquit, ad ratificandam et approbandam eam, necessarium esse, *persistere in religione integrum annum, a tempore quo scivit eam esse nullam, annum (inquam) continuum, et non interpolatum, scilicet, ut semper habeat intentionem illam ratificandi.* Ubi non solum novum annum integrum et continuum requirit, sed etiam significat hanc integritatem debere esse non solum in actu externo, sed etiam in interno, tam quoad scientiam de nullitate prioris professionis, quam quoad intentionem ratificandi professionem, scilicet, si post probationem non displicuerit: ita enim existimo illam intentionem esse intelligendam, quia ad verum annum probationis faciendum non oportet habere in eo intentionem absolutam profitendi, sed probandi ad profitendum, si placuerit, et ad ratificandam professionem; non est etiam necesse habere illam intentionem absolutam in toto anno, sed solum quando iterum fit professio, si expresse fiat, vel quando consummatur in fine anni, si fiat tacite, deferendo communem habitum professorum. Idem Navar., cons. 28, ad 4 quæst., annum etiam integrum denuo requirit ad iterandam professionem, quem sequitur Graphis, lib. 4 Decisionum, c. 4, n. 24. Ratione etiam probatur hæc pars, quia revera illa est moralis interruptio, quia ubi deest aliquid quod est de substantia actus, interruptitur actus; sed de substantia probationis est, ut tam ex parte religionis, quam ex parte novitii interveniat animus, seu intentio probandi; sed hæc conditio deest toto illo tempore intermedio; ergo interruptitur novitiatum. Vel explicatur aliter. Nam de ratione formali novitii (ut sic di-

cam) est, ut sit in religione sub existimatione novitii, tam ex parte religionis, quam ex parte ipsiusmet novitii; ergo toto illo tempore quo deest hæc existimatio, ille revera non est novitius; ergo per illud tempus interruptitur annus novitiatum. Dices hac ratione recte probari pro illo tempore non fieri novitiatum, non vero quod id sufficiat ad tantam interruptionem, ut non possit præcedens pars novitiatum subsequenti moraliter continuari. Sed contra, nam ratio illa probat deesse ibi continuationem veram et physicam (ut sic dicam); illa autem continuatio, quæ moralis appellatur, est potius ficta, quæ a nobis introduci non potest sine auctoritate legis, quam in præsentem non habemus.

33. *Responsio ad exemplum de præscriptione.* — Quocirca, ad exemplum illud de præscriptione imprimis dicimus incertum esse quod assumitur, et contrarium fortasse esse probabilius, ut cum Panormit., in cap. *Illud* de Præscript., num. 6, et communi, censent Covar., in regul. *Possessor*, part. 2, § 12, n. 1 et 2; et Molin., tom. 1 de Justitia, tract. 2, disp. 78. Ex quibus auctoribus colligitur ad interruptionem actus sufficere, quod interruptatur vel desit aliquid pertinens ad substantiam actus, sive illud sit externum, ut est possessio, sive internum, ut est bona fides; et ita omnes illi auctores favent huic nostræ sententiæ. Secundo, licet in præscriptione illa sententia admitteretur, neganda esset illatio, quia præscriptio sicut jure humano introducta est, ita ex illo habere debet conditiones, ut incipiat, continuetur, vel interruptatur; et fortasse ex prædicto jure, ut illa non tantum suspendatur, sed etiam interruptatur, necessaria est interruptio, non tantum fidei, sed etiam possessionis; quod an sit verum, non est nostrum nunc examinare; in præsentem autem nullum est jus tale, cum proportionem loquendo, imo neque habemus canonicum jus quo expresse declaratum sit, quid sit de substantia novitiatum, sed naturali ratione id colligimus, supposita institutione religiosi status, solumque expresse statutum est ut hic novitiatum debeat esse per annum integrum, atque adeo continuum, et ideo nulla alia continuatio in eo habet locum, nisi quæ ex natura rei in tali actu vel quasi actu esse potest.

34. *Ad confirmationem.* — *Notandum, ex quo cumque defectu professio sit nulla, semper integer annus probationis de novo haberi oportet.* — *Notandum.* — Ad confirmationem, in rigore concedendum est consequens, si conse-

quenter loquamur ad opinionem quæ ibi supponitur. Et ita profecto sentit Navarrus citato loco; nam generaliter, quoties professio nulla iteranda est, etiamsi ex solo defectu ætatis fuerit nulla, requirit integrum annum post scientiam nullitatis; cum tamen regulariter contingat, ut præcedat integer annus probationis, quoties nullitas professionis solum provenit ex metu, aut ex defectu ætatis. Verum est minus certum esse requiri continuationem, seu immediationem inter novitiatum et professionem, quam inter partes novitiatum inter se, et ita ex hac parte esse minus certum illud consequens; nihilominus sicut illa sententia probabilior est quam opposita, ita etiam illud consequens censeo esse probabilius; nam quod sit tutius, et ideo eligendum multo certius est. Neque hoc existimari debet nimis onerosum; nam imprimis, quando prima receptio valida fuit, necessarium non est illam expresse iterare, ut Navar. et Graphis supra adnotarunt. Dico autem expresse, quia tacite semper ratificatur, moraliter loquendo, quando, cognito defectu, incipit novus annus probationis inchoari. Deinde si novitiatum prior revera fuit integre factus, vel alias religio sufficientem habet notitiam, et bonam existimationem de tali persona, non debet prælatum esse illi nimis onerosus, vel scrupulose illum cogere ad omnia experimenta novitiorum, sed potest benignius agere et dissimulare, et interdum esse contentus communi vita aliorum religiosorum; maxime ubi dolus et fraus non intervenit, sed bona fides, quia illud sufficere ad substantiam probationis, et ideo ex rigore juris non est plus necessarium; ad dispensandum autem in rigore regulæ, prædicta ratio videtur sufficiens. Imo addi potest ex Navar., cons. 27, de Regul., in fine, quamvis professio non incipiat esse valida, nisi in eo tempore quo facta est, nihilominus, si bona fides intercessit, deservit ut talis religiosus, saltem post ratificatam professionem, retineat locum antiquitatis, quem acquisivit, quod prælati facile concedere possunt, estque rationi valde consentaneum.

35. *Dubium ultimum: an sufficiat professio tacita. — Resolutio duplex. — Difficultas specialis in hac materia, an tacite professus possit eligi in prælatum.* — Ultimo interrogari hic potest, an hujusmodi religiosus volens in religione manere, teneatur expressam professionem iterare, vel sufficiat tacita. Respondet, quantum spectat ad substantiam religionis, et consequenter ad obligationem absolutam, sufficere professionem tacitam, quia nul-

lum est jus quod plus obliget. Quod certius est quando defectus est occultus, et potest consensus ratificari sine nova scientia religionis, ut de quibusdam casibus supra dictum est. In aliis autem, ubi scientia et novus consensus religionis requiritur, quandocumque ipsa postulaverit professionem expressam, facienda est; si autem ipsa nihil exegerit, potest quispiam esse contentus professione tacita. Dixi autem: Quantum spectat ad substantiam religionis, et absolutam obligationem; quia in ordine ad electionem passivam, alia ratio et dubitatio est, an, scilicet, is, qui prius professionem expressam fecit nullam, et postea solum tacite illam ratam habeat, possit in prælatum eligi, et ipse possit tuta conscientia munus illud acceptare; nam juxta dicta videtur hoc minime licere, quia illa electio nulla est, juxta cap. *Nullus*, de Elect., in 6. In contrarium autem est, quia sæpe erit difficillimum professionem expressam iterare, maxime si defectus fuit, aut mere internus, quia nimirum ficte et sine intentione professus est, aut omnino occultus, quique per solum proprium consensum absque sui manifestatione, et absque scientia religionis, mutato tempore, vel opportunitate, suppleri possit, ut si defectus fuit ex metu occulto, vel quia ætas nondum erat completa, et postea, ablato metu, vel completa ætate, solus etiam et occulte professionem ratam habuit. In his enim casibus, difficile est aut obligare hominem ut se prodat, aut revocare in dubium professionem, propter defectum quem probare non potest.

36. *Assertio prima.* — Propter hæc censeo distinctionem utendum; quando enim professio expressa ita fuit nulla, ut in foro ecclesiastico de ejus nullitate constet, vel constare possit, tunc qui illam tacite solum confirmavit, non poterit eligi in prælatum, et si eligatur, nulla erit electio, unde non poterit ipse tuta conscientia illam acceptare. Hoc ad minimum probat d. cap. *Nullus*, de Elect., in 6. Nam in eo casu ille religiosus non est expresse professus, nec vere et in re ipsa, nec etiam in foro Ecclesiæ, cum in eo constet, aut saltem constare possit de tali nullitate; ergo nullo modo habet conditionem necessariam juxta illud jus ad valorem electionis. Item, si post talem electionem factam ad judicium contentiosum offeratur, et nullitas prioris professionis probetur, sine dubio electio declarabitur nulla, non obstante pro-

fessione tacita postea subsecuta; ergo revera a principio fuit nulla, juxta prædictum textum, et glossam ibi, et omnes; ergo acceptari non potest talis electio tuta conscientia, etc.

37. *Assertio secunda.* — *Confirmatur exemplo matrimonii.* — At vero quando defectus professionis est ita occultus, ut in foro Ecclesiæ non possit de illo constare, tunc videtur probabile, electionem non esse invalidam, propter rationem factam, et propter commune principium, quod Ecclesia non judicat de occultis; unde cum requirit professionem expressam, solum videtur requirere eam conditionem, quatenus de illa in suo ecclesiastico foro constare potest. Dices: ergo quamvis illa exterior professio non esset ratificata, electio esset valida, quia in foro Ecclesiæ ille est expresse professus. Respondetur negando consequentiam, quia ibi tunc deficeret tota substantia religionis, et ita illa persona ex alio capite esset incapax, juxta c. *Cum ad nostram*, et c. *Officii*, de Elect. Quando vero subsequitur professio tacita, jam ille est vere religiosus; conditio autem illa, scilicet, quod professio sit expressa, videtur sufficienter participari ex præcedenti professione valida in foro Ecclesiæ. Est accommodatum exemplum de matrimonio exterius facto, juxta formam Concilii Tridentini, quando contingit esse nullum ex defectu occultissimo; tunc enim ratificari postea potest, ablato defectu, per consensum secretum, cui consensui censetur solemnitas præcedens moraliter conjungi, quia in foro Ecclesiæ sufficienter adhibita est, ut est communis sententia; ita ergo in præsentis casu probabiliter censi potest, quamvis res dubitatione non careat.

CAPUT II.

UTRUM PROFESSIO INVALIDA HABEAT ALIQUOS EFFECTUS.

1. *Proponitur ratio dubitandi.* — Ratio dubitandi esse potest, quia cessante causa cessat effectus; sed, eo ipso quod professio invalida est, tollitur causa; ergo et omnes effectus qui ex professione oriri possunt; ergo professio invalida nullum habebit effectum. Et confirmatur, quia matrimonium invalidum nullum inducit effectum, et idem est de aliis contractibus; ergo idem etiam de professione invalida dicendum est. In contrarium autem est,

quia jure interdum dicitur professio invalida obligare ad religionem in genere, licet non obliget ad talem religionem in specie, capit. *Non solum*, et cap. *Constitutionem*, de Regular., in 6. Et ad hoc confirmandum, expendo verba Concilii Trident., sess. 23, cap. 15, de Regul.: *Professio autem antea facta sit nulla; nullamque inducat obligationem ad alicujus regulæ, vel religionis, vel ordinis observationem, aut ad alios quoscumque effectus; ubi non sine causa post irritationem professionis quoad nullitatem, additur irritatio quoad omnes alios effectus; supponitur ergo professionem nullam solere habere aliquos effectus.* Cujus rei optimum exemplum est in capit. *Placet*, de Conversione conjugatorum, ubi professio unius conjugis facta sine licentia alterius irrita esse censetur; ideo enim non tenetur, qui sic professus est, etiam mortuo alio conjugate, ad religionem redire; et nihilominus dicitur ibidem esse obligatus ad castitatem servandam, quantum in ipso est, hoc est non petendo; habuit ergo hunc effectum professio nulla.

2. *Notatio prima: duobus modis professio potest esse nulla.* — Advertendum est duobus modis professionem posse esse nullam. Primo, ex natura rei, ut quia facta est sine intentione se obligandi, seu vovendi. Vel per statutum Ecclesiæ, ut propter varias conditiones supra tractatas. Inter quos duos modos, quantum ad rem præsentem pertinet, hanc observo differentiam, quod professio, quæ est priori modo nulla, est simpliciter et omnino nulla, per se loquendo, quia deest illi causa aliqua simpliciter necessaria ad suam subsistentiam, et ideo per se omnino nulla est. Dico autem *per se*, quia si vovens, ex particulari intentione, velit nihilominus aliquod votum validum efficere, poterit quidem id consequi; tamen illud votum non erit validum, tanquam aliquid professionis, sed ut aliud simplex votum per se emissum. Quando vero Ecclesia irritat professionem, aliquando potest professio esse omnino nulla, ut in dicto casu Concilii Tridentini; aliquando vero non quoad omnia, sed solum quoad aliqua, ut in casibus aliorum textuum, et præsertim in professione, quæ non obligat quidem religiosum ad talem religionem in specie, et nihilominus verum religiosum constituit, ut dictum est de aliqua professione tacita.

3. *Notatio secunda circa effectus.* — Deinde distinguere possumus inter effectus; nam quidam intelligi possunt oriri ex professione

invalida, solum in foro Ecclesiæ, vel in ordine ad illam; ut, verbi gratia, quia juste potest cogi sic professus ad permanendum in religione, vel quippiam simile; vel possunt hi effectus esse etiam in foro conscientiæ, ut si, non obstante nullitate, teneatur quis vel professionem ratificare, vel aliam religionem ingredi, vel saltem castitatem servare. In quo etiam oportebit consequenter considerare, an talis professio bona fide facta sit, vel cum dolo et fictione. Item, an professio ita sit nulla, ut de ejus nullitate possit Ecclesiæ constare, vel an sit omnino occulta. Denique, cum effectus hic maxime possit esse obligatio aliqua, in hac etiam considerare oportet aliquando esse per se, ut est illa quæ directe, et quasi proprio jure sequitur ex tali actione; aliquando vero per accidens, ut est illa quæ est propter vitandum scandalum, vel alia incommoda, vel si fortasse aliquis sequatur ob ignorantiam.

4. *Assertio prima, duas partes includens.* — *Probatur prima pars, quoad effectus per se.* — Dico ergo primo: quando professio, bona fide et sine culpa facta, est simpliciter et absolute nulla, sive ex natura rei, sive ex ordinatione, et institutione Ecclesiæ, per se loquendo, nullum habet effectum; per accidens autem potest aliquem habere, magis in externo foro quam in foro animæ. Probatur prior pars, quia talis effectus sequi non potest ex professione, quatenus professio est, quia supponitur simpliciter et absolute nulla; et ex eo quod nullum est, quatenus tale est, nihil sequitur. Neque etiam sequi potest aliquis effectus ex illa actione, quatenus injuriosa religioni, vel sub alia simili ratione, quia supponimus bona fide factam esse, et consequenter sine culpa; ergo etiam sine injuria; imo, licet contingeret, nocentum aliquod factum esse religioni, non posset ex illo talis obligatio oriri, vel quia actio non fuit injusta ex parte operantis, et ideo ex illa non potest sequi obligatio; vel etiam quia nemo obligatur ad resarciendum nocentum cum tanto rigore, et per medium adeo difficile et arduum. Unde, licet fingeremus ratione alicujus rei acceptæ, quamvis sine culpa, ortam esse in tali persona obligationem satisfaciendi religioni, deberet aliis modis satisfactionem illam implere, si posset; quod si non posset, excusaretur, nec propterea teneretur professionem iterare. Atque hæc ratio procedit maxime, quando professio est nulla ex natura rei, quia tunc est nulla quantum esse potest, ut sic dicam, quia natura opera-

tur quantum potest; si autem lex naturalis annullat illum actum, quantum potest illum irritat; reddit ergo eum inutilem ad omnem effectum. Item, quia si illa professio ex natura sua nulla est, omnis etiam traditio et promissio, quæ in illa includitur, est nulla; quem igitur effectum habere potest per se loquendo? Idem autem est, quando hæc nullitas est ex jure canonico, quia si simpliciter et absolute irritat, perinde annullat actum, ac si natura sua esset nullus, ut patet in professione nulla ex metu cadente in constantem virum; nam, licet sit controversia an ex jure humano, vel naturali sit nulla, nihilominus tam nulla censetur uno modo, sicut alio, quia jus in hoc nullam adhibuit restrictionem, sed quantum potuit irritavit, et quamvis sit positivum, imitatum in hoc est ipsum jus naturale.

5. *Objectio.* — *Responsio.* — *Actus a jure humano dupliciter irritari potest.* — Dices: aliquando in jure actus est nullus, et nihilominus aliquem habet effectum, ut variis exemplis ostendit glossa in regula *Non præstat*, de Regular., in 6. Et ob hanc causam non est idem in jure actum esse inutilem, et haberi pro infecto, ut colligitur ex leg. *Non dubium*, cod. de Leg., et ex Bartolo, ibi, num. 15; tunc enim dicitur haberi pro infecto, quando omnino nullus est, nullumque effectum sortiri potest; inutilis vero dicitur, quando invalidus quidem est, quantum ad proprios et per se effectus, licet fortasse aliquem habere possit; ergo quamvis professio sit nulla jure humano, non sequitur nullum habere effectum. Respondeo imprimis dupliciter irritari actum a jure humano: primo solum quoad ipsum humanum jus, id est, quoad obligationem, et actionem quæ in ipso humano jure datur, non vero quoad naturalem valorem et efficaciam ipsius actus in se. Exemplum videri potest in leg. *Stipulatio*, § *Alteri*, cum glossa, vers. *Nihil interest*, ff. de Verbor. obligat.; et multi existimant hoc tantum modo irritari per leges testamentum minus solemne, et hujusmodi actus sic irritus potest sine dubio habere aliquos effectus; tamen hæc irritatio est tantum secundum quid, attendita rei natura, licet aliquando in jure civili simpliciter dicatur invalidus. Secundo ergo irritatur actus simpliciter, et in se, id est, quoad naturalem vim et efficaciam, quam alias habere posset, et talis est irritatio professionis, de qua agimus, quæ sola est proprie et absolute irritatio. Quando autem jus hoc